

הרב ר' יצחק לייב פרידמאן

חותמו של הקב"ה אמת ע"כ ודבר זה צריך
 ביאור למה חותמו של הקב"ה אמת ולא שאר
 מדות משאר תוארים אשר יתוארו אל השי" ויש
 לפרש כי לכך חותמו של הקב"ה אמת מפני
 שהוא יתב' אחד ואין שני ולפיכך חותמו של
 הקב"ה אמת כי אין דבר שהוא אחד רק האמת
 הוא אחד, ואי אפשר שיהיה האמת שנים שאם
 תשאל על האדם מה זה והנה אם אתה אומר
 שהוא בוקמה או היה או עוף וכל הדברים אשר
 אתה אומר עליו הכל הוא שקר, והם רבים עד
 שאין קץ ואין תכלית אל השקר, ואלו האמת הוא
 אחד שהרי הוא אדם ולא ד"א, א"כ האמת הוא
 אחד, וכן כל דבר שקר הוא הרבה והאמת הוא
 אחד, וכן משמע מדברי הפייט שתיקן בפיוט
 ר"ה אמת חותמו להודיע כי הוא אחד, וז"ל לך
 כי לכך אמת חותמו של השי" להודיע שהוא
 אחד, ועוד כי יש י"ג אותיות מן הא' עד אות
 אמצעי מן אמת שהוא מ"ם באלפ"א בית"א, וכן
 יש י"ג אותיות מן המ"ם הפתוחה עד התי"ו
 באלפ"א בית"א והוא אות אחרון מן אמת, ואחד
 מספרו י"ג כי האמת הוא אחד לכן בין כל אות
 ואות מן אמת הוא י"ג במספר אחיד, רק יש
 לפרש מה שחותמו אמת כי כל הנמצאים אף על
 גב שכולם ברא השי" באמת מ"ם יש בהם בחינה
 שהם נוסים חוץ מן האמת, שהרי כל הנמצאים
 אפשרים מצד עצמם ואינם מחויבים, אבל השי"
 מחויב המציאות, וכבר התבאר כי התפרש שהוא
 בין האמת והשקר שהאמת הוא נמצא לגמרי
 והשקר אין לו מציאות כלל, כי זהו ענין השקר
 ושאר הנמצאים אע"ג שהם נמצאים כיון שהם
 אפשרים מצד עצמם ומצד עצמם אפשר שלא
 יהיו נמצאים, הנה אף אתם האמת הגמור, כלל
 הדבר כי השי" הוא האמת הגמור שהוא מחויב
 המציאות בעצמו והוא עצם האמת ואין זולתו,
 וגי' מורה זה חיבת אמת שיש י"ג במספר אחד
 בין אות לאות כי הוא יתב' אמת ואין זולתו אמת,
 ולכן יסד הפייט אמת חותמו להודיע כי הוא
 אחד, שלכך חותמו יתב' אמת כי הוא יתברך
 האמת הגמור שהוא מחויב המציאות ומאזו נותן
 קיום אל הכל, כי מכה אמת שלו שהוא אמת
 גמור שהוא מחויב המציאות בו מקום הכל, וזה
 שאמר כי חותמו אמת עצמי יתב' האמת והבין
 הדברים מאוד:

ובפרק חלק (סנהדרין צ"ו, א') אמר רבא מריש
 הו"א ליכא קושטא בעלמא אמר לי
 ההוא מרבנן ורב טבות שמיא ואמרי לה רב
 טביומי שמיא דאי תוה יתבי ליה כל חללי דעלמא
 לא הוי משני בדיבוריה זמנא חזא אקלע לאתרא
 דשמיא קושטא ולא תוה מית איניש מהתם בלא
 דימניה נסיב אתנא מנתן והוי ליה תרתין בנין
 יומא חד יתבה זכיתו וקא חייפא רישא אתת
 שיבכתא טרפא אדשא סבר לאו אורח ארעא א"ל
 ליתא הכא שכיבו ליה תרתין בנין אתו אינשי
 דאתרא לקמיה אמרו ליה מאי הו"א אמר להו הכי
 הוי מעשה אמרו ליה במטותא מינד פוק מאתרוין
 ולא תיגרי בהו מותנא בהנך אנשי, מאמר הוה
 קשה מאד מה ענין המקום הזה יתנו ליה דאוי
 לירושלים שהיא עיר הצדק ולמה היה מדריגה
 זאת לעיר אחרת, גם לא מצאנו המקום הזה
 ועוד אם המקום גורם שלא ישנה האדם האמת
 אם כן למה לא גרם לרב טבות שלא יהיה משנה,
 ויש לדעת כי עיקר המאמר הזה בא להודיע על
 מעלת האמת, שכל אשר נמשך אחר האמת שראוי
 אליו הקיום וכמו שאמרו חכמים קושטא קאי
 שקרא לא קאי, כי האמת ראוי אליו המציאות
 והשקר ראוי אליו והעדר, שלא יהיה נמצא,
 ואמר כי ההוא מרבנן ורב טבות שמיא ואמרי
 לה רב טביומי שמיא, ר"ל כי יש צורבא מרבנן
 אשר מדריגה שלו עליונה עד אשר נקרא שמו
 רב טבות, ר"ל שהוא טוב מסולק מן הפחיתות
 החמרי כי מי שיש בו פחיתות דבק בו הרע,
 ולפיכך אמר כי שמו רב טבות, ואיכא דאמרי
 כי שמו רב טביומי דבר זה יותר מעלה מן
 המעלה הראשונה, כי מעלה הראשונה שהוא
 מסולק מן הפחיתות עד שהוא טוב מצד עצמו
 ולא יכא דאמרי נקרא טביומי, ופי' טביומי שיש
 בו תשוב של היום כי היום יש בו האור שנקרא
 טוב גמור וכמו שאו"ל (פסחים ב' א') לעולם
 יצא אדם בכי טוב ויכנס בכי טוב והיינו כאשר
 הוא יום, וכן ר"ל לכאן שהיה לו מדריגה שכלית
 נבדל מן החומר כי האור יש לו מדריגה נבדלת
 מן החומר, ודבר זה בארנו בהקדמה אצל כי נר
 מצוה ותורה אור, ועוד בארנו דבר זה במקומות
 הרבה כי האור מורה על מעלה נבדלת מן הגשמי,
 ותראה כי כל הדברים שאינם מאירים הם גשמיים
 וכמו שארנו טעמים הרבה, ולפיכך הזכות

והבהירות
 וזה שאמר
 שבו האור
 הת"ח נבדל
 אל המדריגה
 יומי, והבן
 כי ללישנא
 טוב מסולק
 הגשמי שבו
 ואמר כי
 כי הטוב
 השקר, כי
 וכאשר
 בראשית
 דהיינו
 כל אשר
 שימצא
 טביומי
 היה מסולק
 שאם היה
 משני
 אשר
 לית
 של
 הגיע
 משנה
 ששמה
 יוצא
 איניש
 זאת
 יציא
 כל
 בדין
 קושטא
 גם
 לו
 ולכן
 שבו
 האור
 וזה

והבהירות מורה על שהוא מסולק מן הגשמי, וזה שאמר טביומי שמיה שנקרא על שם היום שבו האור וכדכתיב ויקרא ה' לאור יום, ור"ל כי הת"ח נבדל לגמרי מן הגשמי עד שהוא נוטה אל המדריגה הנבדלת לגמרי עד שנקרא טוב יומי, והבן ההפך שיש בין אלו שני לשונות, כי ללישנא קמא רב טבות שמיה דהיינו שהוא טוב מסולק מן הרע, ולאידך לישנא מסולק מן הגשמי שבו הרע, ומי שיש בו החכמה והתבונה יודע כי פירוש זה ברור:

ואמר כי אם היה נותן לו כל חללא דעלמא לא היה משני בדיבורי, דבר זה מבורר כי הטוב במה שהוא טוב אין ראוי שיהיה בו השקר, כי הטוב בפרט הוא ראוי אל המציאות וכאשר בארנו דבר זה למעלה, שהרי כל מעשה בראשית באמר בכל אחד כי טוב ובסוף הבריאיה דהיינו בכלל הבריאיה נאמר וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד, כי הוא ראוי שימצא, ומפני זה אשר שמו רב טבות או רב טביומי אשר השם הזה מורה על המציאות לא היה משקר כי השקר בלתי נמצא, ולפיכך אמר שאם היו נותנין לו כל חללא דעלמא לא היה משני בדיבורי, כי מצד הטוב אין כאן שקר אשר אינו נמצא, ואמר כי מריש היה אומר כי לית קושטא בעלמא, פ"י כי העה"ז אינו עולם של אמת כלל ובטל האמת בעה"ז, ואמר כי הגיע לאתרא דשמיה קושטא, כלו"י כי זה שלא משנה ומשקר בדיבור, שלו"ז הוא מגיע למדריגה ששמה קושטא והיה כל התהגותו באמת ולא היה יוצא מן הסדר הראוי, ולפיכך אמר דלא מיית איניש בלא זמניה, כלו"י שכך הוא שבמדריגה זאת הכל כסדר ולא מיית איניש בלא זמניה שזהו יציאה מן הסדר, כאשר מיית איניש בלא זמניה כל זה היה גודם מדה זאת, שלא היה משנה בדיבורו עד שהגיע למדריגה זאת שהיא מדריגת קושטא, ומה שאמר דנסב אתתא מנהון כלו"י כי גם אשתו שלקח היה כראוי וכסדר, ולא היה לו זיוג שאין ראוי לו וכמו שנמצא ברוב פעמים ולכך אמר דנסב אתתא מנהון, ואמר שהוליד שני בנים גם דבר זה לפי הסדר והאמת, כי התולדות הראויים לאדם הם שנים, כי התולדות אינם רק רבוי כדכתיב פרו ורבו והרבוי אינו רק בשנים ולפיכך התולדות הראויים הם שנים,

ולכך סבר ב"ש במס' יבמות (ס"א ב') כי לא נקרא שקיים האדם פריה ורבייה רק בשנים מפני שזה התפשטות התולדות, וכאשר תבין עוד דברי חכמה עליונה, כי כאשר הגיע למקום ששמו קושטא ונסב אשה מהם ראוי היה לו להוליד שני בנים, כי כן הרע אשר הוא רע אמת כמו שהיה זה שהגיע למדריגת קושטא, והוא ידוע בסוד החכמה, כי זרע אמת הוא בא מן המוח אשר חוט השדרה בו כח משני צדדין ימין ושמאל ולפיכך תולדות זרע אמת הוא שנים, דבר זה דברי חכמה ואמת:

דהוה דביתתו חייפא רישה כו' ר"ל כי אין ראוי להמשך אחר האמת במדת הצניעות, וכמו שאמרו במסכת בבא מציעא (כ"ג א') בהני תלת מילי עבדי צורכא מרבנן דמשני במילי ואחד מהם בפוריא, פי הצניעות בשבילו ראוי שישנה האמת, והצניעות והאמת זה כנגד זה, כי מצד האמת אין ראוי לשנות כלל אך הצניעות דוחה האמת עד שמותר לשנות מפני הצניעות, וחייפא רישא דקאמר שהגיע אל דבר שראוי בו הצניעות, ובודאי שמותר לשנות בשבילו, ומ"מ היה זה גודם שמתו שני בניו כי דבר שנתן לו בשבילו שכל דבריו היו באמת ולכך היה לו הכל כסדר ולא היה יוצא דבר אחר מן הסדר הראוי, וכאשר היה משנה ומחליף האמת או נטל ממנו מה שבא לו בשבילו שהיו כל דבריו נמשך אחר האמת ומתו בניו, ואמרו ליה צא מאתרון כלו"י כי עתה לא יהיה מקומו האמת שכל עניינו היה כסדר האמת והיה מקומו קושטא שהיא האמת עד עתה שהיה מחליף האמת אף כי היה עושה בשביל הצניעות, וכך צריך לעשות, מ"מ סוף דבר זה אפני אמת ונטלו בניו ממנו שנתנו לו מצד האמת, לכך אמרו צא מאתרון, ומה שאמרו הלא תיגרי בו מותבא, כלו"י כי מדריגה זאת שהוא האמת מסולק לגמרי מן ההערד, שאינו ראוי ואינו כסדר ולפיכך אין ראוי שיהיה עתה דבק במדריגה זאת, שאם כך היה דבק במדריגה זאת הערד שלא כסדר מה שאין נותן האמת, ועיקר המאמר הזה שבא להודיע מעלת האמת, שכאשר האדם נמשך אחר האמת שכל עניינו שהם שיכים אליו הכל הוא כראוי וכסדר, וכאשר הוא משנה בדיבורו כל אשר שייך לו יוצא מן הסדר הראוי:

י
ו
ז
ח
ט
י
יא
יב
יג
יד
יז
יח
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
ר
רא
רב
רג
רד
רה
רו
רז
רח
רט
ז
זא
זב
זג
זד
זה
זו
זז
זח
זט
ח
חא
חב
חג
חד
חה
חו
חז
חח
חט
ט
טא
טב
טג
טד
טה
טו
טז
טח
טט
י
יא
יב
יג
יד
יה
יו
יז
יח
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
ר
רא
רב
רג
רד
רה
רו
רז
רח
רט